

INTERVIEW Bram Fey over zijn liefde voor de natuur, het water en het NIOZ

Gestuurd door het tij. 'Dat water, dat blijft maar trekken'

Bram Fey vaart al tien jaar als schipper van NIOZ-onderzoeksschip Navicula over de Waddenzee en in Zeeland. De vervanging van de Navicula is een mooie aanleiding voor een gesprek over zijn liefde voor de natuur, het water en het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ).

Anja Roubos
a.roubos@mediahuis.nl

't Horntje ■ „Dit schip is speciaal ontworpen voor het wad en heeft een geringe diepgang. Het dateert van 1980 en is in de tussentijd nog vierenhalf meter verlengd. Maar met zijn zesentwintig bij zeven meter is het nog steeds een klein scheepje”, steekt hij van wal. „Wij bedienen ook de NIOZ-vestiging in Yerseke, waar we ons met name bezighouden met delta's. We zitten dus ook veel in Zeeland.”

„Wij”, dat zijn schipper Bram, de machinist en de kok, die zijn keukenkunsten combineert met dekwerk. „We zijn een heel flexibel team”, zegt de schipper. „Er kunnen acht wetenschappers mee. Nu is dat aantal wegens corona beperkt tot maximaal drie. Maar we gaan wel door. We werken aan een belangrijk project: onderzoek naar steltlopers en kanoetstrandlopers. Eigenlijk hadden we nu al vogels gerind moeten hebben op het eiland Griend. Maar dat is niet gelukt door de ijsgang tijdens de afgelopen vorstperiode. De wetenschappers in opleiding die willen promoveren lopen zo een achterstand van een jaar op, en de studenten ook.”

Hij laat de Navicula vaak droogvallen op het wad. „Als we langere tijd op dezelfde locatie zijn. Dan

hebben we een 'walk to work'-situatie: we lopen de trap af en zo het wad op.” Terwijl de onderzoekers aan het werk zijn, waakt Bram. Hij is als schipper verantwoordelijk voor de veiligheid aan boord en het schip zelf.

Intensief

„Bij slecht weer moet je goed oppletten, het water komt heel hard. Tijdens het ringen wordt ook vaak 's nachts gewerkt; daar worden speciale netten voor gebruikt die de vogels niet mogen zien. Het is intensief en heel divers qua projecten. We doen ook bodembemonstering en onderzoek naar water en plastic. Ons werkgebied reikt tot en met het Duitse wad.”

Voordat Bram bij het NIOZ aanmonsterde, werkte hij ook al op het wad, voor het ministerie van LNV, dat visserij en natuurbeheer in de portefeuille heeft. „Daar was ik zijdelings betrokken bij onderzoek en dat vond ik bij uitstek interessant. Er is nog zo veel te ontdekken”, vertelt hij gepassioneerd.

Zeevogels

Hij is altijd al een natuurliefhebber geweest en vooral de zeevogels in hun eigen leefomgeving vormen voor hem een extra dimensie in het werk. „Hoe ze in dat systeem op zee en het wad leven, vind ik met name interessant. Het gaat mij om de echte zeevogels, zoals pijlstormvogels

„**Tweederde van de wereld bestaat uit zee, maar we weten er nog relatief weinig over**”

en albatrossen. Die zitten het grootste deel van hun leven echt op zee. Ze broeden korte tijd op eilanden en verder zijn ze helemaal geadapteerd.”

Waar zijn liefde voor de natuur vandaan komt, is niet moeilijk te raden. Bram groeide op in de Biesbosch, waar zijn vader boswachter was en het gezin op een eiland woonde.

„Toen ik in Dordrecht op de middelbare school zat, moest ik eerst met een bootje naar mijn fiets. Dan fietste ik naar het pontje dat me

overzette naar het Eiland van Dordrecht. Meer dan twee uur enkele reis. In strenge winters konden mijn broer Wannes en ik niet naar school. Wannes woont ook op Texel. Als je dat eilandgevoel, dat het ergens ophoudt, eenmaal in je hoofd hebt, is dat een heel prettig idee. Ik heb in de Biesbosch zo'n fantastische tijd gehad. De natuur is interessant als je daar opgroeit. Het triggert, je wilt weten hoe dingen in elkaar zitten.”

Na zijn schooltijd ging Bram bos- en natuurbeheer studeren in Velp. „Ik heb daar een tijdje in gewerkt, maar water is een element dat razend interessant is. Later ben ik naar de zeevaartschool in Rotterdam gegaan. Ik heb internationaal gevaren op sleepboten en baggerschepen. Ook hartstikke mooi. Maar je was lang weg, meestal vier weken op en twee af. En je wist niet wanneer je thuis was. Toen heb ik vier jaar bij Staatsbosbeheer gewerkt op Texel en in de Zuid-Hollandse duinen. Maar dat water, dat blijft maar trekken.”

Zuidpool

Bij het ministerie van LNV lagen zijn taken grotendeels op de Waddenzee. Daar viel zijn onderzoeken- de geest op en hij werd ook uitgenodigd voor expeditie. „Naar Siberië voor de permafrost en de rotganzen. Nu ga ik nog regelmatig mee naar de Zuidpool, en soms naar de Noordpool, als een soort onderzoeksassis-

Bram Fey aan boord van de Navicula.

FOTO RENÉ POP

tent.”

Met de Navicula is Bram meestal een tot drie weken van huis. „Het leven aan boord wordt gestuurd door het tij”, vertelt hij. We overnachten meestal op een beschutte plek op het wad. Het grote voordeel is dat je je onderdak, voedsel en dergelijke bij je hebt. Je ben helemaal zelfvoorzienend. Of het gezellig is aan boord? Ja. Met een goed team krijg je meer voor elkaar. Het is belangrijk dat mensen zich thuis voelen aan boord. Dat ligt ook aan wat je zelf uit-

straalt. Je zit letterlijk met elkaar opgescheept.”

Dat is volgens Bram ook het mooie van het NIOZ: „Het is zo internationaal, er zijn zoveel verschillende mensen met zoveel verschillende kennis. Uit Rusland, Canada, alle delen van de wereld. Daar is het NIOZ ook voor bedoeld: het gaat om kennis uitwisselen. En ik ben geïnteresseerd, ik verdiep me wel in het onderzoek. Het is heel erg leuk, vooral naarmate je er wat kennis van hebt.”

Zijn werk valt onder de afdeling National Marine Facilities: „Wij willen de faciliteiten leveren voor onderzoekers die op zee iets willen doen. Een platform voor alleen al in Nederland een heel netwerk van universiteiten. We leveren niet alleen de schepen, maar ook de ondersteuning. We hebben de materialen en apparatuur tot onze beschikking en helpen de wetenschappers met advies over hoe ze hun onderzoek in de praktijk kunnen toepassen.”

„Inmiddels is de Navicula meer

dan veertig jaar oud en al lang afgeschreven. „Het wordt steeds meer een technische uitdaging”, zegt Bram. „We hebben drukke vaarprogramma's en willen meer mensen meenemen. Elke vierkante centimeter van het schip is in gebruik.”

Nieuw schip

Vandaar dat er een nieuw schip komt. Over twee jaar moet het klaar zijn. De schipper heeft meegedacht over het ontwerp. „Je moet ook kijken wat nú goed werkt, dat moet je

niet zomaar wegdoen. Ik ben getrouwd met het scheepje zoals het nu is. Het is enorm praktisch en we hebben alle mogelijkheden er maximaal uitgehaald. Maar ik heb ook zin om met het nieuwe schip te varen”, zegt hij enthousiast.

Het schip wordt genoemd naar wetenschapper Wim Wolff. „Een heel goede naam”, vindt Bram. „Ik heb de man zelf gekend. Hij heeft enorm veel voor de Waddenzee en de wetenschap op dit gebied gedaan.”

Ook Stern vervangen

Inmiddels heeft het NIOZ ook groen licht voor de bouw van een kleiner onderzoeksschip voor de Waddenzee, dat de sterk verouderde Stern moet vervangen. Bij het ontwerp van de Adriaen Coenen is rekening gehouden met de wensen van allerlei gebruikers, ook van niet-universitaire. Daarnaast wordt de Adriaen Coenen uitermate duurzaam. Het schip wordt gebouwd in Lauwersoog bij Next Generation Shipyards en opgeleverd in het voorjaar van 2022. De gehele nationale onderzoekvloot is volgens het NIOZ over haar economische en technische levensduur heen. De vervanging van het oceaangaande NIOZ-vlaggenschip Pelagia is in voorbereiding.

'Hart voor het NIOZ'

Bram heeft 'een groot hart voor het NIOZ', zoals hij het zelf uitdrukt. „Het is heel belangrijk om de oceanen te onderzoeken. Dat is tijdrovend, maar nodig om kennis op te doen in verband met klimaatverandering en dergelijke. Tweederde van de wereld bestaat uit zee, maar we weten er nog relatief weinig over.”

Hij is ook met het grote NIOZ-onderzoeksschip Pelagia meegeweest. „Dan zie je wonderlijke dingen. Bijvoorbeeld sargassum, een soort zeewier aan de oppervlakte. Dat is een systeem op zich. Vliegende vissen leggen er hun eitjes in. 'Dolphin fish' of dorado's eten weer die vliegende vissen. Ook haaien maken deel uit van het systeem. Vanaf de Pelagia wordt onderzoek gedaan op vierduizend tot vijfduizend meter diepte. Vroeger keek ik naar de films van Jacques Cousteau. Dat gaat in je hoofd zitten. Het is zo'n uitdaging om in de diepzee te werken, door de krachten die daar op de apparatuur inwerken en ook door het effect van zand, zout en wind. We hebben die techniek zo nodig. Daar zijn wij heel goed in.”

FOTO RENÉ POP

Onderzoek in uitvoering aan boord van de Navicula.

FOTO RENÉ POP

Wim Wolff wordt de naam van het nieuwe onderzoeksschip van het NIOZ.

BEELD THECLA BODEWES SHIPYARDS/NIOZ